

Kirjoittajakutsu teemanumeroon 3/2023

Kulttuurihistoriallinen toiminnan teoria ja formatiiviset interventiot kasvatustieteissä

Ihmiset kohtaavat niin työssään kuin arjessaan usein monimutkaisia ja haastavia ongelmia. Näiden ongelmien syyt ja seuraukset ulottuvat pitkälle ongelmatilanteiden ulkopuolelle, ja niihin on vaikea löytää kestäviä ratkaisuja. Kyseiset ongelmat ovat usein myös vakavia ja edellyttävät välittömiä toimia. Tällaisia ongelmia ovat esimerkiksi elonkehän kestävyys, äärimmäinen köyhyys tai sitkeä rakenteellinen syrjintä.

Ongelmien monimutkaisuus ja niiden akuutti luonne antavat helposti tilaa teknokratialle. Usein vastauksia haetaan keskitetyn ja etäännytetyn hallintotyön kautta esimerkiksi muualla kehitetyistä innovaatioista. Globaalit ja yhä tiiviimmin verkottuneet markkinat houkuttelevat esimerkiksi opetusteknologian tai oppimisympäristöjen uusilla, mutta usein pinnallisilla ratkaisuilla. Kasvatustieteilijät eivät ole immuuneja näiden houkutuksille. Helpot ja nopeat ratkaisut eivät kuitenkaan tavoita ongelmien historiallisia ja systeemisiä juuria, saati osallista kaikkia niitä sidosryhmiä mukaan muutostyöhön, joita ongelmat todellisesti koskettavat.

Kasvatustiede tarvitsee teorioita ja menetelmiä, jotka antavat tutkijoille aiempaa enemmän tilaa ja mahdollisuuksia olla mukana ratkaisemassa näitä ongelmia. Etäänntyneen ja ongelmia niiden ulkopuolelta tarkastelevan tutkijan asemesta tarvitaan osallistuvia tutkijoita, jotka ovat itse mukana muutostyössä. Tämä rooli on kasvatustieteilijöille hyvin luonteva, sillä kasvatustyö on aina myös vaikuttamista toisten ihmisten elämään ja sen kulkuun. Tarve ei myöskään koske vain suomalaisia kasvatustieteilijöitä. Muissa maissakin on herätty siihen, että monimutkaisten ongelmien ratkomiseen kohdistuville ja tutkijat mukaan osallistaville interventiotutkimuksille on tilausta.

Kulttuurihistoriallinen toiminnan teoria soveltuu tähän tarpeeseen hyvin. Teorian piirissä interventiotutkimuksella on pitkä perinne ja keskeinen asema. Niin käsitteistö kuin teorian dialektinen epistemologia ja ontologia kytkeytyvät muutokseen, kehityksen ja oppimisen teemoihin ja niiden tukemiseen. Suomalaisen kasvatustieteen sylissä syntynyt, kansainvälisesti levinnyt formatiivisten interventioiden tutkimuslinja ja Muutoslaboratorio interventiomenetelmänä ovat tästä hyviä esimerkkejä. Lähestymistavan lähtökohta on, että kestävät ratkaisut edellyttävät ongelmien historiallista ja systeemistä analyysia, useiden tahojen yhteistoimintaa, yhteistä muutostoimijuutta sekä ekspansiivista oppimista – sellaisen oppimista, mitä emme vielä tunne tai mistä emme vielä tiedä. Muutoslaboratorioissa kasvatustieteilijät auttavat osallistujia analysoimaan heidän käytännön työssä kohtaamiaan ongelmia, käsitteellistämään niitä, näkemään ongelmien systeemiset ja historialliset juuret sekä kehittämään niitä koskevia uusia ratkaisuja.

Viimeisten 25 vuoden aikana Muutoslaboratoriota on hyödynnetty maailmanlaajuisesti ja sovellettu eri tieteenalojen piirissä mitä erilaisimpien ongelmien ratkaisuun teollisuuden, palvelualojen ja julkishallinnon organisaatioissa, muun muassa kouluissa ja sairaaloissa. Huolimatta

siitä, että aihetta on käsitelty useissa kirjoissa, kansainvälisten lehtien erikoisnumeroissa ja yksittäisissä julkaisuissa, suomalaisessa kasvatustieteellisessä keskustelussa formatiiviset interventiot, Muutoslaboratorio sekä niiden tulokset ovat jääneet vähemmälle huomiolle.

Tämän teemanumeron tavoitteena on tuoda yhteen viimeaikaista Suomessa tehtyä kulttuurihistorialliseen toiminnan teoriaan pohjautuvaa tutkimusta sekä formatiivisia interventioita ja Muutoslaboratorioita koskevia tutkimuksia kasvatustieteen saralta. Teemanumeroon tarjottavat tieteelliset artikkelit voivat käsitellä seuraavia aiheita:

- Kulttuurihistoriallisen toiminnan teorian ja siihen perustuvien menetelmien haasteet ja mahdollisuudet
- Formattiivisten interventioiden käsitteelliset ja metodologiset juuret sekä asema kasvatustieteellisen tutkimuksen tulevaisuudessa
- Muutoslaboratoriot ekspansiivisen oppimisen ja muutostoimijuuden tukena erilaisissa yhteisöissä ja ympäristöissä
- Formattiivisten interventioiden metodologia ja metodologinen kehittäminen
- Kulttuurihistoriallisen toiminnan teorian dialoginen ja kriittinen tarkastelu vuoropuhelussa muiden teoreettisten viitekehysten kanssa

Tieteellisten artikkelien ja katsauksien lisäksi teemanumeroon voi lisäksi tarjota yllä olevia teemoja sekä kulttuurihistoriallista toiminnan teoriaa koskevia lyhyempiä kirjoituksia, puheenvuoroja, kolumneja, kirja-arvioita, uutisia sekä kongressikuvauksia.

Teemanumero tarjoaa suomalaisille kasvatustieteilijöille pääsyn ajankohtaisiin formatiivisia interventioita, Muutoslaboratoriota sekä näiden perustan muodostavaa kulttuurihistoriallista toiminnan teoriaa koskeviin keskusteluihin. Teemanumero ottaa osaa keskusteluun kasvatustieteiden ja kasvatustieteellisen tutkimuksen roolista yhteiskunnallisten ja globaalien ongelmien ratkaisussa, erityisesti interventiotutkimuksen piirissä. Teemanumero toimii myös korkeakouluopetuksen tukena, sillä ajankohtaisia suomenkielisiä julkaisuja formatiivisista interventioista ja Muutoslaboratoriosta on niukasti saatavilla.

Kirjoittajakutsu

Kasvatus-lehden kirjoittajaohjeiden mukaisesti laaditut tekstit pyydetään lähettämään viimeistään 15.10.2022 osoitteeseen jaakko.hilppo@helsinki.fi. Otsikkokenttään ”Kasvatus: CHAT teemanumero”. Julkaisuprosessi noudattaa Kasvatus-lehden periaatteita ja käytänteitä. Tekstien lähettäjien tulee huolehtia itse kielenhuollosta. Teemanumeron toimittajat pyytävät artikkeleista kaksi (2) vertaisarviointia, jotka toimitetaan kirjoittajille syksyn 2022 aikana. Artikkelien kirjoittajien tulee toimittaa viimeistellyt versiot käsikirjoituksistaan viimeistään 21.3.2023. Hyväksytyt kirjoitukset julkaistaan kesäkuussa 2023, vuoden ensimmäisessä teemanumerossa (3/23).

Teemanumeron toimittavat Annalisa Sannino (Tampereen yliopisto), Jaakko Hilppö, Liubov Vetoshkina ja Lasse Lipponen (Helsingin yliopisto). Toimittajien yhteinen kokemus kulttuurihistoriallisen toiminnan teorian ja formatiivisten interventioiden osalta kasvatustieteissä on merkittävä. Annalisa Sannino on kansainvälisesti alan yksi johtavista tutkijoista, joka on toimittanut useita aihetta käsitteleviä teemanumeroita kansainvälisissä lehdissä sekä julkaissut aiheesta lukuisia tutkimusartikkeleita. Jaakko Hilppö toimii tällä hetkellä ISCAR:n, kulttuurihistoriallisen toiminnan teorian tutkijayhteisön, maakoordinaattorina Suomessa. Liubov Vetoshkina on tutkinut kulttuurihistoriallisen toiminnan teoriaa erityisesti aikuiskasvatustieteessä. Lasse Lipponen on puolestaan toiminut useamman viimeaikaisen muutoslaboratoriotutkimuksen johtajana.